

LAUSUNTOPYYNTÖKYSELY HALLITUKSEN ESITYSLUONNOKSESTA LAIKSI SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUJEN TUOTTAMISESTA

1. Vastaajatahon virallinen nimi

Vastaajien määrä: 1

Nimi

- Työ- ja elinkeinoministeriö

2. Vastauksen kirjanneen henkilön nimi

Vastaajien määrä: 1

Nimi

- Lari Anttonen

3. Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot

Vastaajien määrä: 1

Etunimi	Sukunimi	Sähköposti
Lari	Anttonen	lari.anttonen@tem.fi

4. Onko lain soveltaminen samanlaisena kaikkiin palvelun tuottajiin niiden oikeudellisesta muodosta ja toiminnan tarkoituksesta huolimatta perusteltu ratkaisu (2 §, 3 § 1 kohta)?

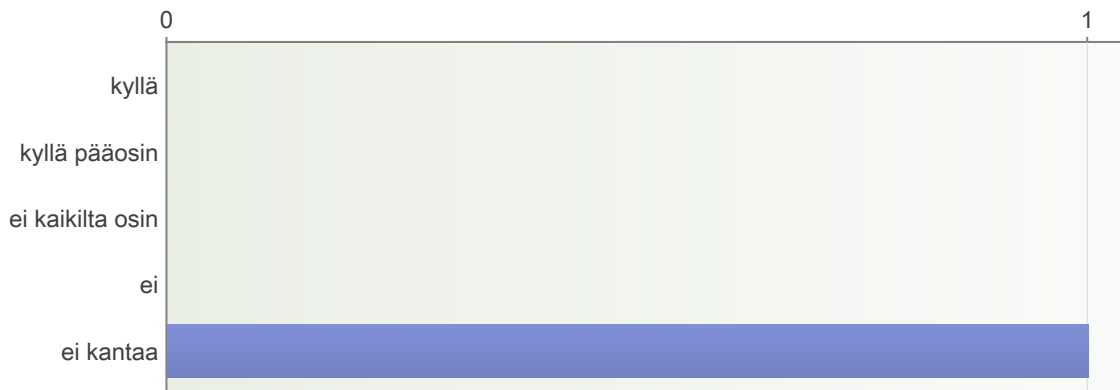
Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: kyllä

5. Parantavatko palvelun tuottajalle asetetut ehdot asiakas- ja potilasturvallisuutta (5-9 §, 13 §)?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

- Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksesta lausunnolla olevan hallituksen esityksen sisältämät vaatimukset palveluiden turvallisuudelle (luku 2) sekä valvontaviranomaisten keinot (luku 4) vaikuttavat sinänsä kattavilta. Sen sijaan työ- ja elinkeinoministeriö pitää ongelmallisena ehdotettua lain soveltamisalan rajausta, jonka mukaan lakia sovellettaisiin terveystieteiden osalta vain sellaisiin palveluihin, joita suorittavat terveydenhuollon ammattihenkilöt. Ehdotetun 3 § 3 kohdan mukaan terveystieteillä tarkoitettaisiin ”potilaan terveydentilan määrittämiseksi, hänen terveytensä palauttamiseksi tai ylläpitämiseksi tehtäviä toimenpiteitä taikka muita, vaativaa lääketieteellistä osaamista edellyttäviä toimenpiteitä, joita suorittavat terveydenhuollon ammattihenkilöt tai joita suoritetaan terveydenhuollon palveluyksikössä”. Esityksen perusteluissa viitataan vaativaa lääketieteellistä osaamista edellyttävien toimenpiteiden osalta mm. esteettiseen kirurgiaan ja tiettyihin injektioihin ja tuodaan esiin, että toimenpiteisiin voi liittyä potilasturvallisuuden kannalta merkittäviä riskejä (s. 50). Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että koska tosiasiallisesti hyvin pitkälti samoja palveluita ja toimenpiteitä tarjotaan kuluttajille myös muiden kuin terveydenhuollon ammattihenkilöiden toimesta, on tarpeen säännellä myös niiden turvallisuudesta sekä niitä koskevasta valvonnasta samassa laissa kuin terveydenhuollon ammattihenkilöiden tarjoamista säädetään. Esimerkiksi kosmetologit, jotka eivät yleensä ole terveydenhuollon ammattihenkilöitä, tietävästi suorittavat usein kauneushoitojen yhteydessä mm. erilaisia injektioita ja toimenpiteitä, joihin liittyy vastaavia riskejä kuin esityksen perusteluissa tuodaan esiin. Tällaisten toimenpiteiden kirjo monipuolistuu jatkuvasti, ja kauneushoitojen yhteydessä suoritetaan jatkuvasti yhä suurempia riskejä sisältäviä toimenpiteitä. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö on 22.4.2014 Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirastolle (Valvira) antamassaan lausunnossa (STM/970/2014) ottanut kantaa terveydenhuollon ammattihenkilöiden esteettisessä tarkoituksessa tekemiin toimenpiteisiin ja siihen, pitäisikö niiden katsoa kuuluvan terveydenhuollon lainsäädännön alaan niiden esteettisessä tarkoituksessa huolimatta. Lausunnossa todetaan mm., että erityisesti plastiikkakirurgiset toimenpiteet vaativat vaativaa lääketieteellistä osaamista ja että tästä syystä on huomioitava myös se, mitä toimenpiteiden rajaaminen terveyden- ja sairaanhoitoa koskevan valvonnan ulkopuolelle tarkoittaisi palveluntarjoajien toiminnan valvonnalle ja sitä kautta potilasturvallisuudelle. Edelleen lausunnossa todetaan, että käytännössä tällaisen rajauksen myötä kuka tahansa voisi perustaa esimerkiksi kauneuskirurgisia toimenpiteitä tarjoavan yrityksen, jos sen tarjoamat palvelut eivät olisi terveyden- tai sairaanhoidollisia vaan puhtaasti esteettisiä. Muun muassa em. perusteilla sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö on lausunnossaan katsonut, että kaikkia vaativaa lääketieteellistä osaamista vaativia toimenpiteitä on pidettävä ao. lainsäädännössä tarkoitettuna terveydenhoitona tai siihen rinnastettavina palveluina. Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että samoilla perusteilla kuin sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö on edellä mainitussa lausunnossaan katsonut myös esteettisessä tarkoituksessa tehtävien vaativaa lääketieteellistä osaamista vaativien toimenpiteiden kuuluvan terveydenhuollon sääntelyn piiriin, myös nyt käsillä olevassa esityksessä lain soveltamisalan tulee kattaa myös

sellaiset, sisällöltään nyt ehdotettuja vastaavat palvelut, joita suorittavat muut kuin terveydenhuollon ammattilaiset. Työ- ja elinkeinoministeriö ehdottaa sosiaali- ja terveysministeriölle harkittavaksi yleisemminkin erilaisten esim. kosmetologisten palveluiden turvallisuutta koskevan lainsäädännön valmistelun tarpeen arvioimista aihepiiriin ollessa hyvin lähellä eräitä sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan säädöksiä kuten terveydenhoitoa, kosmetiikkaa, lääkkeitä ja kemikaaleja koskevia säädöksiä. Tietävästi joissain muissa Euroopan maissa on kosmetologisia palveluita koskevaa erityissääntelyä. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalle kuuluu yleinen kuluttajaturvallisuussääntely (kuluttajaturvallisuuslaki (920/2011)), joka on kuluttajille tarjottavien tavaroiden ja palveluiden turvallisuutta koskeva yleislaki, joka täydentää tarvittaessa muuta lainsäädäntöä. Kuluttajaturvallisuuslain 4 §:n mukaan sitä sovelletaan kulutustavaroihin ja kuluttajapalveluihin siltä osin kuin niiden aiheuttamien terveys- ja omaisuusvaarojen ehkäisemisestä ei muualla laissa ole säännöksiä, joissa edellytetään vähintään samaa turvallisuustasoa kuin kuluttajaturvallisuuslaissa ottaen huomioon kaikki kysymyksessä olevien kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelujen turvallisuuteen liittyvät seikat. Kuluttajaturvallisuuslaki on toissijainen ja täydentävä, ns. turvaverkkosäädös. Työ- ja elinkeinoministeriö on pitänyt erittäin tärkeänä, että eri sektoreille kuuluvien palveluiden turvallisuudesta säädettäisiin aina ensisijaisesti kyseisessä erityissääntelyssä riittävän kattavasti. Sekä kuluttajien turvallisuuden että valvonnan tarkoituksenmukaisen järjestämisen kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että kaikenlaisten lääketieteellistä osaamista edellyttävien palveluiden turvallisuutta valvoisivat terveydenhuollon valvontaviranomaiset, joilla on kyseiseen osaamiseen liittyvä erityisasiantuntemus ja jotka valvovat vastaavien, terveydenhuollon ammattihenkilöiden suorittamien toimenpiteiden turvallisuutta. Terveysministeriön valvontaviranomaisilla pitäisi myös olla muun muassa riittävät keinot puuttua esim. tapauksiin, joissa vaativia toimenpiteitä tehdään ilman terveydenhuoltosääntelyn edellyttämää lupaa.

6. Vähentääkö palvelun tuottajan ja sen palveluyksiköiden erillinen rekisteröinti, palveluyksiköiden siirtokelpoisuus ja riskiperusteinen hyväksymismenettely palvelun tuottajan ja viranomaisen hallinnollista työtä (13 §, 15 § ja 17 §)?

Vastaajien määrä: 1

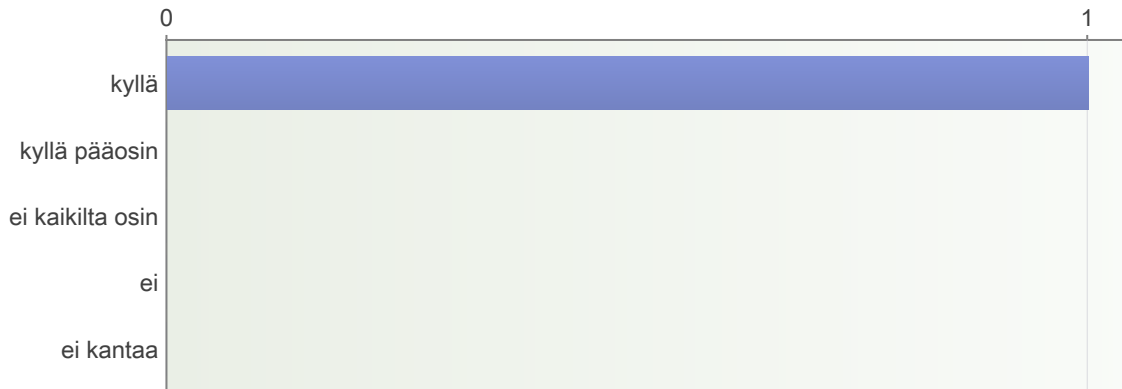

Avoimet vastaukset: kyllä

- Tilanteissa, joissa esimerkiksi lääkäri siirtyy yhtiöstä toiseen tai jokin lääkäriyritys avaa toimipaikan uudelle paikkakunnalle on tärkeää varmistaa, että palveluntuottajan hallinnollinen työ on mahdollisimman vähäistä.

7. Vähentääkö yhteisen palveluyksikön käyttömahdollisuus palvelun tuottajan ja viranomaisen hallinnollista työtä ja parantaako se mahdollisuuksia valvoa toimintaa kokonaisuutena (3 § 5 kohta, 18 §)?

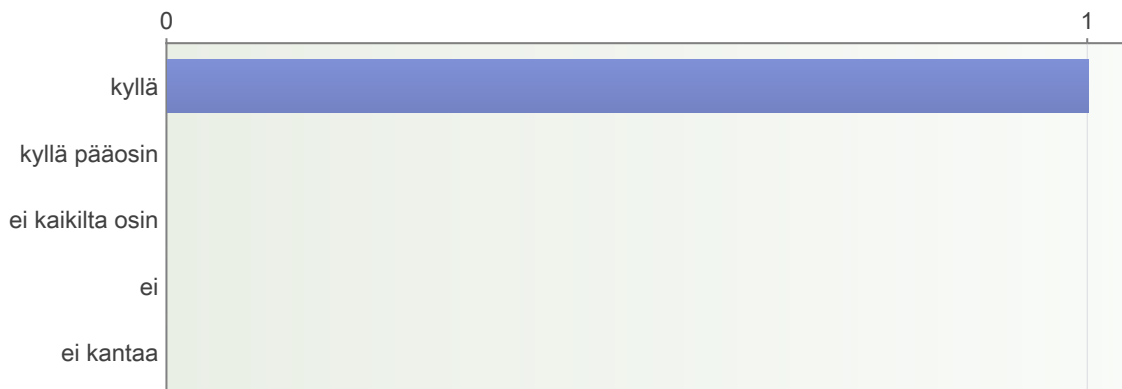
Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: kyllä

8. Onko vastuullisen palvelun tuottajan käsite ja tehtävät perusteltuja (3 § 5 kohta, 18 §)?

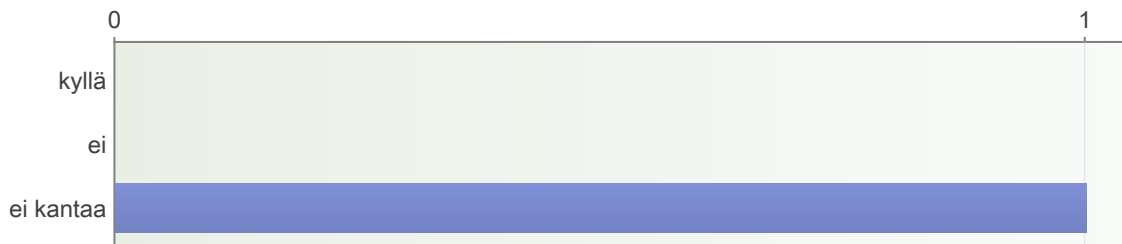
Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: kyllä

9. Onko vastuullisen palvelun tuottajan käsitteelle muita vaihtoehtoja?

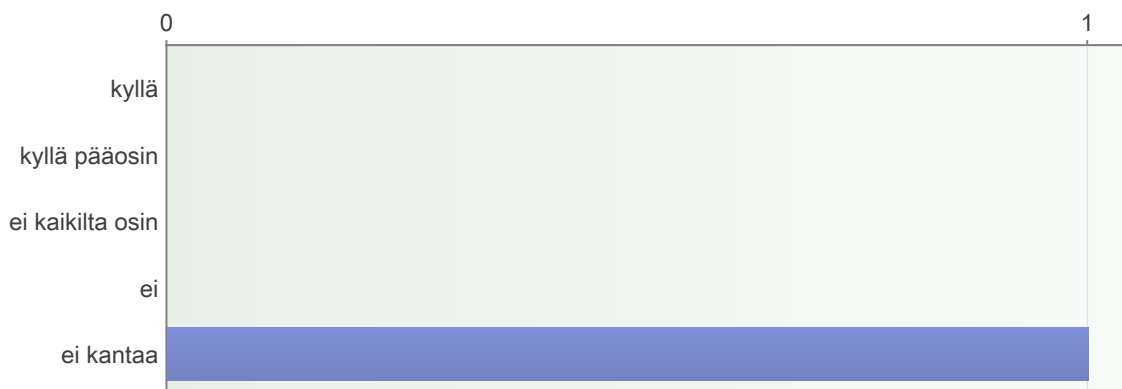
Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

10. Ovatko valvovan viranomaisen keinot, mukaan lukien laiminlyöntimaksu ja rekisteristä poistaminen, riittävät asiakas- ja potilasturvallisuuden kannalta (4 luku)?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

11. Muut vapaamuotoiset huomiot laista sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamisesta.

Vastaajien määrä: 1

- Lainvalmistelun tavoite kohdella julkisia ja yksityisiä palveluntuottajia samalla tavalla tukee kansallisen kilpailuneutraaliteetin toteutumista. Ehdotuksen 13 §:n 1 momentin 11 kohdassa on huomioitu palvelun tuottajan valmius- ja jatkuvuudenhallintasuunnitelmien laatiminen kriisi- ja häiriötilanteiden varalta, mikä on nykyisessä yhteiskunnan toimintaympäristössä perusteltu vaatimus.

Palvelujen tuottaminen 22 § Maakuntalakiehdotuksen ja SOTE- järjestämislakiehdotuksen välinen suhde Pykälän suhde maakuntalaki ehdotuksen 15 luvun säännöksiin jää epäselväksi. Säännöksen yksityiskohtaisissa perusteluissa viitataan siihen, että ”pykälän 2 momentissa viitattaisiin palvelulaitoksen kilpailuilla markkinoilla olevan toiminnan osalta maakuntalain asiaa koskevaan sääntelyyn.” Itse säännöksessä ei kuitenkaan ole selkeää viittausta maakuntalain 15 luvun säännöksiin. Maakuntalain 118 § yksityiskohtaisissa perusteluissa puolestaan viitataan siihen, että ”maakuntalain säännöksiä sovellettaisiin maakunnan toimintaan siltä osin, kuin yhtiöittämisvelvollisuudesta ei ole tehtäväkohtaisia erityissäännöksiä. Esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen yhtiöittämisestä säädetään erikseen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetussa laissa.” Yleislain ja erityislain välinen suhde pitäisi tässä yhteydessä selkeästi avata. Epäselväksi myös jää, sovelletaanko maakunnan palvelulaitokseen maakuntalain 15 luvun 122 §:ää (julkinen palveluvelvoite) markkinapuutetilanteen osalta Tällä hetkellä SOTE - järjestämislain 122 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa viitataan siihen, että SOTE palveluissa palvelulaitoksella olisi itsellään tuottamisvastuu tilanteissa, joissa markkinatilanteesta tai muista syistä johtuen syntyisi tilanne, että lain mukaisia palveluja ei olisi saatavilla. Syntyykö maakunnalle/palvelulaitokselle mahdollisuus omana työnä tuottamiseen myös esimerkiksi tilanteissa, joissa kapitaatiokorvaus on niin alhainen, ettei se houkuttele palveluntuottajia tarjoamaan ao. palveluita? Palvelulaitos voisi markkinapuutetilanteissa myös hyödyntää maakuntalakiehdotuksen 122 §:n mukaista palveluvelvoitetta, jonka perusteluissa on avoimesti avattu, miten markkinapuutetilanne on testattava.

Valinnanvapauden määritelmää on täsmennettävä valinnanvapaustyöryhmän työskentelyn pohjalta valittavan mallin mukaisesti. Palvelujen tuottajan kanssa tehtävä sopimus 24 § Säännöksessä viitataan terminologisesti sopimukseen. Jos kyse on käytännössä enemmän yksisuuntaisesta vakiosopimusehtoihin perustuvasta maakunnan päätöksestä, säännöksen terminologiaa tulisi täsmentää. Jos maakunta käyttäisi esimerkiksi hankintayksikkönä erilaisilla lisäehdoilla laajaa harkintavaltaa asiakasvalintajärjestelmän piiriin pääsemisessä, järjestely saattaa kuulua hankintalain soveltamisalan piiriin. Säännöstä olisi syytä tältä osin täsmentää. Ehdotuksen perusteella ei saa vielä selkeää kuvaa siitä, missä asioissa ja kuinka paljon maakunnilla on harkintavaltaa. SOTE –valmistelussa tehtävien ratkaisujen lähtökohtana tulee olla ehdotettu asiakkaan laaja valinnanvapaus. Valmistelussa tulisi kuitenkin myös arvioida erilaiset keinot saada kustannussäästöjä tilanteissa, joissa ei synny toivottua laatukilpailua tai järjestelmä ei muutoin tuota tavoiteltua palvelun saatavuutta. TEM ehdottaa, että maakunnilla tulisi olla mahdollisuus valita SOTE -palveluntuottaja joko ns. suoralla asiakasvalintajärjestelmämallilla, setelimallilla tai vaihtoehtoisesti hankintalain mukaisella, asiakkaan oman valinnan sisältävällä puitejärjestelykilpailutuksella. Näin varmistettaisiin maakuntien mahdollisuus saada myös hintakilpailulla kustannussäästöjä.

SOTE-uudistus kuluttajanäkökulmasta

Valmistelun yhteydessä on tuotu esille, että kaikki perustuslain 19 §:ää toteuttavat, julkisesti rahoitetut SOTE-palvelut, ovat julkisia palveluita, vaikka tuottaja voi olla julkisen, yksityisen tai kolmannen sektorin palveluntuottaja. Tämä johtaisi käytännössä siihen, että jatkossa vain ns. aidosti yksityiset terveyspalvelut olisivat kuluttajansuojalain (38/1978) piirissä. Valmistelua koskeissa keskusteluissa, muun muassa kuluttaja-asiaain neuvottelukunnassa, on nostettu esille, että asiakkaan suojan pitäisi olla käytännössä sama riippumatta palvelumuodosta. Asiasta onkin jatkovalmistelun yhteydessä hyvä käydä vielä keskustelua oikeusministeriön kanssa, joka vastaa kuluttajansuojalaista sekä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa, joka vastaa yleisesti kuluttajapolitiikasta.